

DOI 10.51558/2490-3647.2024.9.2.1059

UDK 37.015.3:371.212
159.942.3:37.013

Primljeno: 12. 06. 2024.

Pregledni rad
Review paper

Marino Marjan Ninčević

UTJECAJ SOCIO-EMOCIONALNOG UČENJA NA ŠKOLSKI USPJEH I PONAŠANJE UČENIKA

Ovaj rad detaljno istražuje utjecaj socio-emocionalnog učenja (SEL) na školski uspjeh i ponašanje učenika, s posebnim naglaskom na analizu integracije SEL programa u školski kurikulum. Tema rada usmjerena je na prikaz koristi koje socio-emocionalno učenje donosi učenicima, od poboljšanja školskih rezultata do razvoja socijalnih vještina i smanjenja problematičnog ponašanja. Svrha istraživanja je ukazati na važnost SEL-a u obrazovanju, uz isticanje ključnih pedagoških i društvenih implikacija koje proizlaze iz njegovog provođenja. U uvodom dijelu rada predstavljen je koncept SEL-a, definirajući njegove osnovne komponente poput samosvijesti, samoregulacije, socijalne svijesti, vještina odnosa i odgovornog donošenja odluka. Zatim se analizira utjecaj SEL programa na školske rezultate i ponašanje učenika, pri čemu se ističe kako SEL može značajno smanjiti problematično ponašanje i unaprijediti socijalne interakcije među učenicima. Rad se bavi i izazovima implementacije SEL-a, uključujući nedostatak resursa i obuke za nastavnike te potrebu za uključenjem roditelja i šire zajednice. Rad donosi preporuke za daljnje istraživanje dugoročnih učinaka SEL programa, te ističe kako je kontinuirana obuka nastavnika i aktivno uključivanje roditelja ključ za uspješnu implementaciju SEL-a. Pedagoške implikacije rada ukazuju na potrebu sustavne integracije SEL-a u obrazovni sustav, što može dugoročno poboljšati školski uspjeh i emocionalnu dobrobit učenika.

Ključne riječi: obrazovanje; ponašanje učenika; školski uspjeh; socio-emocionalno učenje; SEL programi

UVOD

Socio-emocionalno učenje (Social and Emotional Learning, SEL) postaje sve važniji aspekt obrazovanja jer istraživanja pokazuju da razvoj socio-emocionalnih vještina može značajno doprinijeti školskom uspjehu i boljem ponašanju učenika. SEL se odnosi na proces stjecanja i primjene znanja, stavova i vještina potrebnih za razumijevanje i upravljanje emocijama, postavljanje i postizanje pozitivnih ciljeva, osjećanje i pokazivanje empatije prema drugima, uspostavljanje i održavanje pozitivnih odnosa te donošenje odgovornih odluka. Cilj ovog članka je istražiti kako integracija SEL programa u školski kurikulum utječe na učenike te identificirati ključne prednosti i izazove takvog pristupa. Članak će definirati što je socio-emocionalno učenje i zašto je važno u kontekstu obrazovanja, analizirati različite programe i strategije SEL-a koji se trenutno koriste u školama, te istražiti kako razvoj socio-emocionalnih vještina (kao što su samosvijest, samoregulacija, socijalna svijest, vještine odnosa i odgovorno donošenje odluka) može pozitivno utjecati na školske rezultate učenika. Također, analizirat će se kako SEL programi mogu smanjiti problematična ponašanja i poboljšati socijalne interakcije među učenicima te istražiti prepreke s kojima se škole susreću prilikom uvođenja SEL programa, uključujući nedostatak resursa, obuke za nastavnike i podrške roditelja. Na kraju, prikazat će se primjeri škola koje su uspješno implementirale SEL programe, uključujući analizu njihovih strategija i postignutih rezultata. Za ovaj rad podaci su prikupljeni pregledom literature o školama koje su implementirale SEL programe (Casel 2022). Analizirani su detaljni izvještaji, studije slučaja i članci koji su pružili uvid u iskustva i stavove učenika, nastavnika i roditelja. Kvalitativni podaci su kodirani i analizirani tematski kako bi se utvrdili obrasci i ključne teme.

1. DEFINICIJA SOCIO-EMOCIONALNOG UČENJA

Socio-emocionalno učenje je proces kroz koji pojedinci, posebno djeca i mladi, stječu i učinkovito primjenjuju znanja, stavove i vještine potrebne za:

- razvijanje sposobnosti prepoznavanja vlastitih emocija, razumijevanja njihovih uzroka i posljedica, te upravljanja emocionalnim reakcijama na konstruktivan način;
- definiranje jasnih, realističnih ciljeva i rad na njihovom ostvarivanju uz korištenje samodiscipline i motivacije;

- razvijanje sposobnosti razumijevanja i dijeljenja osjećaja drugih ljudi, te ponašanje u skladu s tim razumijevanjem;
- razvijanje socijalnih vještina koje omogućuju uspostavljanje i održavanje zdravih i konstruktivnih odnosa s vršnjacima i odraslima;
- sposobnost donošenja etičkih, konstruktivnih odluka u različitim situacijama, uzimajući u obzir vlastite i tuđe osjećaje, potrebe i posljedice (OECD 2022).

1. 1. Važnost SEL-a u kontekstu obrazovanja

Socio-emocionalno učenje pozitivno utječe na školski uspjeh učenika (Durlak i dr. 2011.). Istraživanja pokazuju da učenici koji sudjeluju u SEL programima imaju bolje rezultate na standardiziranim testovima i bolje ocjene u školi (OECD 2022). Razvijene socio-emocionalne vještine pomažu učenicima u boljoj koncentraciji, organizaciji i upravljanju vremenom (Brackett 2014). SEL pomaže učenicima da razviju ključne socijalne i emocionalne vještine, poput empatije, suradnje, upravljanja konfliktima i samosvijesti. Ove vještine su važne za izgradnju pozitivnih odnosa i zdravih socijalnih interakcija, što je ključno za uspjeh u životu. Integracija SEL programa u školski kurikulum može smanjiti incidenciju problematičnog ponašanja, uključujući nasilje, zlostavljanje i nepristojno ponašanje. Učenici koji razviju bolje vještine upravljanja emocijama i socijalne vještine imaju manju vjerojatnost za uključivanje u destruktivna ponašanja. SEL promiče emocionalnu dobrobit i smanjuje simptome anksioznosti i depresije kod učenika. Programi SEL-a pomažu učenicima da bolje upravljaju stresom, razviju otpornost i izgrade pozitivan pogled na život. Razvijanje socio-emocionalnih vještina priprema učenike za uspjeh u budućnosti, kako u osobnom tako i u profesionalnom životu. Te vještine su ključne za učinkovit rad u timu, vođenje, rješavanje problema i prilagodljivost u promjenjivom svijetu. SEL doprinosi stvaranju inkluzivnog i podržavajućeg školskog okruženja gdje se svi učenici osjećaju prihvaćenima i poštovanima. Takvo okruženje potiče angažiranost učenika, smanjuje diskriminaciju i promiče kulturnu kompetenciju. Socio-emocionalno učenje je, dakle, ključna komponenta suvremenog obrazovanja koja ne samo da poboljšava školske ishode, nego i doprinosi cjelokupnom razvoju učenika, pripremajući ih za izazove i prilike u životu (Domitrovich 2017).

1. 2. Pregled postojećih programa SEL-a¹

Socio-emocionalno učenje implementira se kroz različite programe i strategije koje su osmišljene kako bi pomogle učenicima u razvoju ključnih socijalnih i emocionalnih vještina. Ovi programi imaju različite ciljeve, metode i ishode, ali svi dijele zajednički cilj: unapređenje ukupnog razvoja učenika. U nastavku su neki od najpoznatijih programa i strategija SEL-a koji se trenutno koriste u školama.²

1. 2. 1. SecondStep

SecondStep je program koji je razvila organizacija Committee for Children i jedan je od najraširenijih programa socio-emocionalnog učenja u školama diljem svijeta. Ciljevi programa su smanjenje problematičnog ponašanja, poboljšanje školskog uspjeha i promicanje pozitivnih odnosa među učenicima. Program koristi raznolike metode kao što su interaktivne lekcije, video materijali, grupne diskusije i igre uloga. Istraživanja pokazuju da učenici koji sudjeluju u programu SecondStep poboljšavaju socio-emocionalne vještine, smanjuju nasilničko ponašanje i ostvaruju bolje školske rezultate (Committee for Children 2020). Program se često koristi u osnovnim školama gdje je fokus na ranoj intervenciji i razvoju osnovnih socio-emocionalnih vještina. U srednjim školama, program se prilagođava kako bi odgovarao potrebama starijih učenika, s naglaskom na složenije socijalne situacije i emocionalne izazove.

1. 2. 2. PATHS

PATHS (Promoting Alternative Thinking Strategies) je program namijenjen učenicima od predškolske dobi do 6. razreda, usmjeren na razvijanje emocionalne svijesti, kontrole impulsa i socijalnih vještina (Greenberg 1995). Program je dizajniran kako bi učenici naučili identificirati emocije, rješavati sukobe i donositi odgovorne odluke. Metode uključuju strukturirane lekcije koje se provode nekoliko puta tjedno. Istraživanja pokazuju da PATHS program značajno smanjuje agresivno ponašanje, poboljšava emocionalnu regulaciju i socijalne kompetencije te doprinosi boljem škol-

- 1 SEL svoje korijene vuče iz SAD-a. Ideja o razvijanju socio-emocionalnih vještina u obrazovanju započela je krajem 1960-ih i 1970-ih godina, kada su istraživači i psiholozi počeli prepoznavati važnost emocionalne inteligencije za uspjeh u životu i školi. Razvoj SEL-a ubrzao se 1990-ih, kada je osnovana organizacija CASEL (Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning) u Chicagu 1994. godine. CASEL je postao ključni pokretač u istraživanju i primjeni SEL-a u obrazovanju diljem svijeta. SAD su, dakle, vodeća zemlja u razvoju i implementaciji SEL-a, a modeli i programi razvijeni tamo, poput SecondStep, PATHS, i RULER, proširili su se i na druge dijelove svijeta, uključujući Europu, gdje su prilagođeni lokalnim potrebama i obrazovnim sustavima.
- 2 Vidjeti ovdje odlomak 4. 1. *Primjeri dobre prakse u implementaciji SEL programa.*

skom uspjehu. Učenici koji sudjeluju u programu pokazuju bolje sposobnosti upravljanja emocijama i izražavanja empatije (Domitrovich, Cortes, Greenberg 2007). Fokus je na osnovnim emocionalnim vještinama poput prepoznavanja emocija i osnovne kontrole impulsa (Kam 2004). U starijim razredima, naglasak je na složenijim socijalnim vještinama i strategijama za rješavanje sukoba.

1. 2. 3. RULER

RULER (Recognizing, Understanding, Labeling, Expressing, and Regulating) je program socio-emocionalnog učenja koji su razvili stručnjaci s Yale Center for Emotional Intelligence. Ciljevi programa uključuju unapređenje emocionalne pismenosti učenika, nastavnika i roditelja, te smanjenje anksioznosti i depresije te poboljšanje školskog uspjeha. Program koristi specifične alate kao što su Mood Meter, Charter, Meta-Moment i Blueprint, koji pomažu učenicima prepoznati, razumjeti, imenovati, izražavati i regulirati svoje emocije. Mood Meter je alat za praćenje emocija koji pomaže učenicima prepoznati i imenovati svoje osjećaje. Charter je grupni dogovor o tome kako se članovi zajednice žele osjećati i ponašati se. Meta-Moment je strategija za zaustavljanje i razmišljanje prije reagiranja u stresnim situacijama. Blueprint je vodič za rješavanje sukoba i promicanje pozitivnih odnosa. Istraživanja pokazuju da program RULER poboljšava emocionalnu inteligenciju učenika, smanjuje anksioznost i depresiju te poboljšava školski uspjeh (Brackett i dr. 2012). Uvođenje RULER alata kao dio dnevne rutine, u osnovnim školama, omogućuje učenicima da svakodnevno prate i reguliraju svoje emocije. U srednjim školama RULER alati se integri-
raju u školski kurikulum i radionice za rješavanje sukoba.

1. 2. 4. MindUP

MindUP je program socio-emocionalnog učenja temeljen na principima mindfulnessa³, razvijen s ciljem unapređenja socijalnih, emocionalnih i školskih vještina učenika (Schonert-Reichl 2010). Program je osmišljen kako bi učenicima pomogao poboljšati pažnju i koncentraciju, smanjiti stres i anksioznost, te razviti pozitivno razmišljanje i emocionalnu regulaciju. Metode ovog programa uključuju vježbe mind-

---

3 Mindfulness je praksa svjesne prisutnosti u trenutku, koja uključuje namjerno usmjeravanje pažnje na sadašnji trenutak bez prosuđivanja. To je tehnika koja pomaže pojedincima da postanu svjesniji svojih misli, osjećaja i tjelesnih osjeta, te da ih prihvate bez potrebe za mijenjanjem ili izbjegavanjem. Mindfulness se može prakticirati kroz formalne meditativne vježbe, kao što je meditacija, ili kroz svakodnevne aktivnosti, kao što su jedenje, hodanje ili čak pranje posuđa, uz punu svjesnost svakog trenutka. Ova praksa je integrirana u zapadnjačke psihološke prakse i zdravstvene programe. Primjeri uključuju Mindfulness-Based Stress Reduction (MBSR) i Mindfulness-Based Cognitive Therapy (MBCT), koji su znanstveno dokazani kao učinkoviti u liječenju različitih psihičkih stanja i poboljšanju općeg blagostanja.

fulnessa, lekcije o funkcijama mozga i aktivnosti koje potiču ljubaznost i empatiju (Kuyken i dr. 2013). Program uključuje redovite prakse usmjerene svjesnosti koje pomažu učenicima u treniranju pažnje i prisutnosti. Program obuhvaća edukaciju učenika o neuroznanosti kako bi razumjeli kako funkcionira njihov mozak u kontekstu emocija i reakcija. Program provodi aktivnosti koje potiču ljubaznost i empatiju, radi se o vježbama i grupnim aktivnostima koje promoviraju pozitivne socijalne interakcije i emocionalne veze. Istraživanja pokazuju da MindUP program smanjuje simptome stresa, poboljšava školsku izvedbu i razvija socijalne vještine (Schonert-Reichli dr. 2015). U osnovnim školama uvodi se dnevna mindfulness praksa i integracija lekcija o funkcijama mozga u redovni kurikulum (Maloney i dr. 2016). U srednjim školama organiziraju se radionice i grupne aktivnosti koje su fokusirane na razvoj empatije i ljubaznosti među učenicima.

1. 2. 5. Leader in Me

Leader in Me je obrazovni program temeljen na načelima iz knjige *The 7 Habits of Highly Effective People* Stephena Coveya (Covey 1989.). Program je usmjeren na razvoj voditeljskih vještina kod učenika, poticanje osobne odgovornosti, timskog rada i stvaranje pozitivne školske kulture (Covey 2008). Program pruža strukturirane lekcije, resurse i alate za nastavnike, roditelje i učenike. Program integrira „7 navika“ u školski kurikulum kroz lekcije i praktične aktivnosti (Covey 1989, 2008). Učenici sudjeluju u različitim projektima koji ih potiču na primjenu naučenih vještina u svakodnevnom životu. Leader in Me program koristi sveobuhvatan pristup koji uključuje cijelu školsku zajednicu u proces promjene. Fokusiran je na osnaživanje učenika da preuzmu odgovornost za vlastito učenje i ponašanje. Program pruža strukturirane lekcije, resurse i alate za nastavnike, roditelje i učenike. Studije su pokazale da Leader in Me značajno poboljšava samopouzdanje učenika, potiče pozitivno ponašanje, smanjuje disciplinske probleme i doprinosi boljim školskim rezultatima (Franklin Covey Education 2020). Program pomaže učenicima razviti ključne životne vještine koje su važne za njihov budući uspjeh.

1. 2. 6. Child Development Project

Program Child Development Project (CDP) usmjeren je na transformaciju škola u zajednice koje pružaju podršku i njegu učenicima. Ključne komponente uključuju poticanje razvoja prosocijalnih stavova, brige za druge, te balansiranje vlastitih potreba s potrebama drugih u konfliktnim situacijama. Program promovira zaštitne faktore i povezanost sa školom, stvarajući suradničko školsko okruženje i prepoznajući

ulogu socijalnog konteksta u postizanju pozitivnih razvojnih ishoda (Sanger, Osguthorpe 2009). Program se fokusira na promicanje prosocijalnog ponašanja i stvaranje podržavajućih školskih zajednica. Ovaj program namijenjen osnovnoškolcima nastoji poboljšati zaštitne čimbenike i povezanost sa školom kroz razvoj empatije, brige za druge i sudjelovanja u donošenju odluka. CDP se temelji na ideji da zadovoljenje osnovnih potreba učenika za pripadanjem i autonomijom vodi većoj privrženosti školi, što povećava predanost školskim normama i ponašanju. Program daje učenicima prilike za pružanje i primanje pomoći, razumijevanje i poštivanje tuđih potreba, osjećaja i perspektiva, te sudjelovanje u donošenju odluka o razrednim normama i aktivnostima (Ibidem). Kako bi stvorio brižnu zajednicu za učenje, CDP uključuje nekoliko elemenata. Temelji se na četiri principa: izgradnja stabilnih, podržavajućih odnosa; uključivanje socijalnih i etičkih dimenzija u učenje; poticanje aktivnog razvoja uma; te razvoj intrinzične motivacije učenika. Program promovira suradničko učenje, književni nastavni plan usmjeren na socijalna i etička pitanja, te razvojnu disciplinu koja naglašava samokontrolu i odgovornost (Battistichi dr. 2000). CDP također uključuje školsku komponentu koja gradi brižnu zajednicu na razini škole kroz ne-natjecateljske aktivnosti koje uključuju učitelje, učenike i roditelje, te vršnjačko mentoriranje. Obiteljska komponenta povezuje učenike sa školom kroz aktivnosti koje učenici obavljaju s roditeljima, potičući komunikaciju i razumijevanje obiteljskih vrijednosti (Ibidem).

2. UTJECAJ SEL PROGRAMA NA PONAŠANJE UČENIKA

Socio-emocionalno učenje igra ključnu ulogu u smanjenju problematičnih ponašanja i poboljšanju socijalnih interakcija među učenicima. Različiti programi SEL-a pokazali su značajne rezultate u ovim područjima kroz razvoj emocionalne inteligencije, bolje upravljanje stresom i jačanje pozitivnih socijalnih vještina.

2. 1. Smanjenje problematičnog ponašanja

Programi društveno-emocionalnog učenja imaju značajan utjecaj na smanjenje problematičnog ponašanja među učenicima. Programi SEL-a pomažu učenicima razviti vještine samoregulacije i kontroliranja impulsa, što rezultira smanjenjem problematičnog ponašanja kao što su agresija, nasilje i nepristojno ponašanje. Kroz razvoj vještina samoregulacije i kontrole impulsa, SEL programi pomažu učenicima da bolje upravljaju svojim emocijama i ponašanjem, što rezultira smanjenjem incidenata poput

agresije, nasilja i nepristojnog ponašanja. Prema istraživanju Domitrovicha, Cortesa i Greenberga, učenici koji sudjeluju u programu PATHS pokazuju značajno smanjenje problema u ponašanju i bolju emocionalnu regulaciju. Ovo istraživanje pokazuje da učenici razvijaju bolje vještine rješavanja problema i izražavanja emocija, što rezultira smanjenjem impulzivnog i agresivnog ponašanja. Učenici uključeni u PATHS program imali su manje disciplinskih problema u usporedbi s učenicima koji nisu sudjelovali u programu (Domitrovich, Cortes, Greenberg 2007). Osim toga, učitelji su izvijestili o poboljšanoj atmosferi u učionici i smanjenju nasilnih incidenata. Drugi primjer uspješnog SEL programa je Second Step, koji koristi interaktivne lekcije i igre uloga kako bi potaknuo učenike na mirno rješavanje sukoba i smanjenje nasilničkog ponašanja. Prema izvješću Committee for Children, učenici koji sudjeluju u Second Step programu pokazuju značajno smanjenje sukoba i nasilničkog ponašanja te bolje razumijevanje i primjenu strategija za mirno rješavanje sukoba. Učenici koji sudjeluju u Second Step programu pokazuju pad nasilničkog ponašanja i veće razumijevanje empatije i vještine suradnje, što dovodi do smanjenja konflikata u učionici (Committee for Children, 2020). RULER program fokusira se na razvoj emocionalne pismenosti. Istraživanje pokazuje da učenici koji sudjeluju u RULER programu pokazuju smanjenje agresivnog ponašanja i poboljšanu školsku klimu (Brackett i dr. 2012). Program MindUP koristi mindfulness tehnike za poboljšanje pažnje i samo-regulacije među učenicima. Prema istraživanju Schonert-Reichla i Lawlor, učenici uključeni u MindUP program imaju smanjen stres i agresivno ponašanje te poboljšane socijalne vještine (Schonert-Reichl, Lawlor 2010).

2. 2. Poboljšanje socijalnih interakcija

SEL programi također značajno doprinose poboljšanju socijalnih interakcija među učenicima. Razvijanjem vještina kao što su empatija, suradnja i učinkovita komunikacija, učenici postaju sposobniji za uspostavljanje i održavanje pozitivnih odnosa. Program RULER pomaže učenicima prepoznati i razumjeti vlastite emocije i emocije drugih. Kroz ovaj program, učenici razvijaju emocionalnu inteligenciju koja im omogućava bolje međuljudske odnose i smanjenje socijalnih sukoba (Nathanson i dr. 2016). Istraživanje Bracketta, Riversa, Reyesa i Saloveya pokazuje da sudjelovanje u RULER programu poboljšava socijalne interakcije i smanjuje tenzije među učenicima. Učenici koji su sudjelovali u ovom programu pokazali su značajno poboljšanje u razumijevanju i izražavanju emocija, što je dovelo do boljih odnosa s vršnjacima i smanjenja sukoba u učionici (Brackett i dr. 2012). MindUP program, koji se temelji

na mindfulness tehnikama, također pokazuje pozitivne učinke na socijalne vještine učenika. Studije su pokazale da sudjelovanje u MindUP programu vodi do povećane ljubaznosti i suradnje među učenicima, te smanjuje simptome stresa koji često negativno utječu na socijalne interakcije. Prema istraživanju Schonert-Reichla i suradnika, učenici koji prakticiraju mindfulness kroz MindUP program pokazuju veću empatiju i bolje socijalne vještine (Schonert-Reichl i dr. 2015). U jednoj osnovnoj školi, učenici koji su sudjelovali u MindUP programu pokazali su veće razine suradnje i ljubaznosti, a učitelji su primijetili smanjenje stresa i agresivnog ponašanja među učenicima (Ibidem). Osim specifičnih utjecaja na ponašanje i socijalne interakcije SEL programi općenito doprinose stvaranju pozitivnijeg i inkluzivnijeg školskog okruženja. Program *Leader in Me*, na primjer, promovira razvoj voditeljskih vještina i odgovornosti među učenicima, što rezultira boljom atmosferom u razredu i školskom zajedništvu. Prema Franklin Covey Education, ovaj program potiče učenike da preuzmu odgovornost za svoje postupke i razvijaju vještine vođenja, što dovodi do poboljšanja općeg školskog ozračja. Škole koje su implementirale *Leader in Me* program izvijestile su o značajnom poboljšanju u međusobnom poštovanju među učenicima, povećanju sudjelovanja u razrednim aktivnostima i jačanju osjećaja zajedništva (Franklin Covey Education 2020). Drugi uspješan SEL program, *Second Step*, koristi interaktivne lekcije i igre uloga kako bi učenici naučili vještine suradnje i komunikacije. Istraživanja su pokazala da sudjelovanje u *Second Step* programu smanjuje socijalne sukobe i poboljšava sposobnost učenika za mirno rješavanje konflikata (Committee for Children 2020). PATHS također potiče razvoj socijalnih vještina i emocionalne inteligencije. Istraživanje je pokazalo da učenici koji sudjeluju u PATHS programu pokazuju bolje međuljudske odnose i manje problema u ponašanju (Domitrovich, Cortes, Greenberg 2007).

3. UTJECAJ SEL-a NA ŠKOLSKI USPJEH

Razvoj socio-emocionalnih vještina ima značajan pozitivan utjecaj na školski uspjeh učenika. Te vještine obuhvaćaju samosvijest, samoregulaciju, socijalnu svijest, vještine u međudodnosima i odgovorno donošenje odluka. Programi SEL-a pomažu učenicima da se bolje nose sa stresom, razviju pozitivne odnose i usvoje učinkovite strategije za učenje, što sve doprinosi boljem školskom uspjehu.

3. 1. Samosvijest

Samosvijest je ključna komponenta socio-emocionalnog učenja i odnosi se na sposobnost prepoznavanja vlastitih emocija i razumijevanja kako one utječu na ponašanje i odluke. Samosvijest pomaže učenicima u boljem upravljanju svojim reakcijama u školi, što vodi do poboljšanja školskih postignuća i općeg školskog uspjeha. Studije su pokazale da učenici s visokom razinom samosvijesti imaju bolje ocjene i bolje se nose sa školskim izazovima. Prema istraživanju Zinza, Weissberga, Wanga i Walberga učenici koji posjeduju razvijenu samosvijest lakše prepoznaju kada su pod stresom ili kada su anksiozni te koriste strategije koje im pomažu u smanjenju tih osjećaja, što im omogućava fokusiranije i efikasnije učenje. U longitudinalnoj studiji, učenici koji su sudjelovali u SEL programima koji naglašavaju razvoj samosvijesti pokazali su bolje školske rezultate u usporedbi s vršnjacima koji nisu sudjelovali u takvim programima (Zins i dr. 2004). Programi SEL-a, kao što su PATHS i Second Step, pomažu učenicima razviti vještine prepoznavanja i razumijevanja vlastitih emocija. Na primjer, PATHS program uključuje aktivnosti koje učenicima pomažu da identificiraju svoje osjećaje i razumiju kako ti osjećaji mogu utjecati na njihovo ponašanje i odluke u raznim školskim situacijama. Učenici koji su prošli PATHS program izvijestili su o smanjenju osjećaja anksioznosti prije testova i poboljšanom upravljanju stresom, što je rezultiralo boljim uspjehom na testovima (Domitrovich, Cortes, Greenberg 2007). Program MindUP koristi mindfulness tehnike koje učenike podučavaju kako biti svjesniji svojih trenutnih emocionalnih stanja. Ove tehnike uključuju vježbe disanja, meditaciju i refleksiju, koje pomažu učenicima da postanu svjesniji svojih emocija i reakcija te da ih bolje kontroliraju. Istraživanje Schonert-Reichla i suradnika pokazalo je da su učenici koji su sudjelovali u MindUP programu pokazali značajno poboljšanje u samosvijesti, što je rezultiralo boljim socijalnim interakcijama i školskim rezultatima (Schonert-Reichl i dr., 2015). Razvijanjem samosvijesti, učenici postaju sposobniji prepoznati i regulirati svoje emocije, što im omogućava bolje suočavanje sa školskim izazovima. Programi SEL-a pružaju učenicima alate za razvoj ovih vještina, što ima direktan pozitivan utjecaj na njihov školski uspjeh.

3. 2. Samoregulacija

Samoregulacija se odnosi na sposobnost upravljanja vlastitim emocijama, mislima i ponašanjem u različitim situacijama. Razvijanje samoregulacije kroz programe društveno-emocionalnog učenja pomaže učenicima u boljem planiranju, organizaciji i

postizanju ciljeva. Program PATHS se fokusira na razvijanje samoregulacijskih vještina. Prema istraživanju Domitrovicha, Cortesa i Greenberga, učenici uključeni u PATHS program pokazuju značajna poboljšanja u samoregulaciji, što dovodi do boljeg školskog uspjeha. Učenici koji su sudjelovali u PATHS programu bili su u stanju bolje upravljati svojim vremenom i zadacima, što je rezultiralo višim ocjenama i boljim rezultatima na standardiziranim testovima (Domitrovich, Cortes, Greenberg 2007). Drugi uspješan program za razvoj samoregulacije je Second Step. Ovaj program koristi interaktivne lekcije i aktivnosti koje pomažu učenicima prepoznati i kontrolirati svoje emocionalne reakcije. Prema istraživanjima, učenici koji sudjeluju u Second Step programu pokazuju poboljšanja u školskim performansama zahvaljujući boljoj kontroli emocija i ponašanja. Učenici koji su prošli Second Step program izvijestili su o poboljšanom fokusu tijekom učenja i smanjenju impulzivnog ponašanja, što je pozitivno utjecalo na njihove školske rezultate (Committee for Children 2020). MindUP program, koji se temelji na mindfulness tehnikama, također značajno doprinosi razvoju samoregulacije. Kroz mindfulness vježbe, učenici uče kako se nositi sa stresom i održavati fokus, što pozitivno utječe na njihovu sposobnost regulacije emocija i ponašanja. Istraživanje Schonert-Reichla i suradnika pokazalo je da učenici uključeni u MindUP program imaju bolje sposobnosti samoregulacije, što se odrazilo na poboljšane školske rezultate i smanjene razine stresa (Schonert-Reichl i dr. 2015). Tools of the Mind⁴ je još jedan program koji naglašava razvoj samoregulacijskih vještina kroz strukturirane aktivnosti i igre koje potiču planiranje, organizaciju i kontrolu impulsa. Studije su pokazale da ovaj program pomaže učenicima u postizanju boljih školskih performansi kroz poboljšanu samokontrolu i upravljanje zadacima. Učenici koji sudjeluju u programu Tools of the Mind pokazuju bolje sposobnosti samoregulacije, što rezultira boljim školskim uspjehom i većom sposobnošću suočavanja sa školskim izazovima (Barnett i dr. 2008). Razvijanjem samoregulacijskih vještina, učenici postaju sposobniji kontrolirati svoje emocije i ponašanje, što im omogućava bolje upravljanje vremenom i zadacima te postizanje boljih školskih rezultata. Pro-

---

4 Tools of the Mind je obrazovni program koji se temelji na teorijama ruskog psihologa L. Vygotskoga. Cilj programa je poticanje kognitivnog razvoja djece kroz strukturirane aktivnosti koje promiču samoregulaciju, socijalnu interakciju i kreativno razmišljanje. Ovaj program najčešće se primjenjuje u predškolskim ustanovama i nižim razredima osnovne škole. Program se koristi u različitim obrazovnim okruženjima i pokazao je pozitivne rezultate u razvoju kognitivnih, socijalnih i emocionalnih vještina kod djece. Istraživanja sugeriraju da djeca koja sudjeluju u ovom programu često postižu bolje rezultate u područjima kao što su pismenost, matematika i socijalne vještine u usporedbi s djecom koja ne sudjeluju u sličnim programima (Barnett i dr. 2008). Općenito, Tools of the Mind predstavlja sveobuhvatan pristup ranom obrazovanju koji integrira kognitivni, socijalni i emocionalni razvoj djece, čineći ih bolje pripremljenima za buduće školske i životne izazove.

grami SEL-a pružaju učenicima alate za razvoj ovih vještina, što ima direktan pozitivan utjecaj na njihov školski uspjeh.

3. 3. Socijalna svijest

Socijalna svijest uključuje sposobnost razumijevanja i suosjećanja s drugima, što je ključno za suradnju i timski rad u školskom okruženju. Razvijanje socijalne svijesti kod učenika pomaže u stvaranju pozitivne i podržavajuće školske atmosfere, koja je temelj za uspješno učenje i razvoj. Program RULER pomaže učenicima u razvijanju socijalne svijesti kroz vježbe koje potiču razumijevanje i izražavanje emocija. Prema istraživanju Bracketta, Riversa, Reyesa i Saloveya učenici koji sudjeluju u RULER programu pokazuju značajna poboljšanja u međuljudskim odnosima i dobivaju veću podršku od strane vršnjaka i nastavnika. Učenici uključeni u RULER program bolje razumiju emocije svojih vršnjaka, što dovodi do smanjenja sukoba i povećanja suradnje u učionici. Učitelji također primjećuju povećanu empatiju među učenicima, što rezultira boljom podržavajućom okolinom i boljim školskim rezultatima (Brackett i dr. 2012). Program Second Step fokusira se na razvijanje socijalno-emocionalnih vještina, uključujući socijalnu svijest. Kroz interaktivne lekcije i igre uloga, učenici uče kako prepoznati i razumjeti osjećaje drugih ljudi, što poboljšava njihove socijalne interakcije i sposobnost suradnje. Studije su pokazale da učenici koji sudjeluju u Second Step programu imaju bolje razvijene vještine empatije i razumijevanja, što dovodi do smanjenja nasilničkog ponašanja i poboljšanih odnosa s vršnjacima (Committee for Children 2020). MindUP program koristi mindfulness tehnike kako bi učenici postali svjesniji svojih emocija i emocija drugih. Ovaj program pomaže učenicima u razvoju socijalne svijesti kroz refleksivne vježbe i meditaciju. Prema istraživanju Schonert-Reichla i suradnika, učenici uključeni u MindUP program pokazuju povećanu socijalnu svijest, što vodi do poboljšanih međuljudskih odnosa i veće kohezije unutar razreda (Schonert-Reichl i dr. 2015). Korisne su i praktične aktivnosti za razvoj socijalne svijesti, kao što su grupne diskusije. Npr. učenici sudjeluju u vođenim diskusijama gdje dijele svoja iskustva i osjećaje, učeći kako slušati i razumjeti perspektive drugih. Ove aktivnosti promiču empatiju i razumijevanje, što je ključno za razvoj socijalne svijesti. Zatim i role-playing igre, kroz igre uloga učenici preuzimaju različite uloge i situacije koje im pomažu bolje razumjeti i suosjećati s drugima. Ove aktivnosti pomažu u razvijanju empatije i sposobnosti za suradnju. Razvijanjem socijalne svijesti, učenici postaju sposobniji za razumijevanje i suosjećanje s drugima, što je ključno za stvaranje pozitivne školske atmosfere. Programi SEL-a poput

RULER-a, Second Step-a i MindUP-a pružaju učenicima alate za razvijanje ovih vještina, što ima direktan pozitivan utjecaj na njihov školski uspjeh i međuljudske odnose.

3. 4. Odnosi među učenicima u razredu

Vještine odnosa, kao što su komunikacija, suradnja i rješavanje sukoba, ključne su za uspjeh u grupnim zadacima i projektima. Programi društveno-emocionalnog učenja poput Second Step, fokusiraju se na razvoj ovih vještina, što pomaže učenicima u učinkovitijem radu s drugima. Razvijanjem vještina odnosa, učenici poboljšavaju svoju sposobnost međusobne suradnje, što dovodi do uspješnijih grupnih radova i bolje izvedbe na projektima. Program SecondStep koristi interaktivne lekcije koje uključuju igre uloga i grupne aktivnosti, s ciljem razvijanja ključnih socijalnih vještina. Prema istraživanju koje je proveo Committee for Children, učenici koji sudjeluju u Second Step programu pokazuju značajna poboljšanja u komunikaciji, suradnji i rješavanju sukoba. Učenici uključeni u Second Step program bolje komuniciraju tijekom grupnih projekata, što rezultira učinkovitijim timskim radom i boljim školskim rezultatima. Osim toga, ovi učenici pokazuju veću sposobnost mirnog rješavanja sukoba, što smanjuje napetosti i omogućava produktivniji radni okoliš (Committee for Children 2020). Responsive Classroom Approach⁵ pristup također naglašava važnost razvoja socijalnih vještina kroz strukturu učionice i dnevne rutine. Ovaj pristup pomaže učenicima razviti osjećaj zajedništva i međusobnog poštovanja. Učionice koje koriste Responsive Classroom pristup bilježe smanjenje problema u ponašanju i poboljšanje školskih rezultata jer učenici bolje surađuju i podržavaju jedni druge tijekom grupnih aktivnosti (Rimm-Kaufman, Chiu 2007). RULER program pomaže učenicima prepoznati i regulirati svoje emocije te razviti empatične odnose s vršnjacima. Prema istraživanju Bracketta, Riversa, Reyesa i Saloveya, učenici uključeni u RULER program pokazuju poboljšanu emocionalnu regulaciju i empatične vještine, što rezultira boljim međuljudskim odnosima i suradnjom u grupnim zadacima (Brackett i dr. 2012). Praktične aktivnosti za razvoj vještina međusobnih odnosa su i grupe dis-

5 Responsive Classroom Approach je obrazovni program koji naglašava važnost povezivanja školskog učenja s razvojem socijalno-emocionalnih vještina. Program je dizajniran za učitelje i školsko osoblje kako bi stvorili pozitivno, podržavajuće i učinkovito školsko okruženje. Ovakav pristup se koristi u osnovnim školama diljem svijeta i pokazao je pozitivne rezultate u poboljšanju školskih i socijalnih ishoda za učenike. Program nudi obuku i resurse za učitelje kako bi im pomogao implementirati ove strategije u svojim učionicama. Istraživanja su pokazala da škole koje koriste ovaj pristup bilježe poboljšanja u ponašanju učenika, povećanje angažiranosti učenika i bolje školske rezultate. Učitelji također izvještavaju o većem zadovoljstvu poslom i učinkovitijem upravljanju razredom.

kusije i aktivnosti. Kroz strukturirane diskusije i grupne aktivnosti, učenici uče kako učinkovito komunicirati i surađivati. Ove aktivnosti potiču učenike da dijele ideje, slušaju jedni druge i zajednički rješavaju probleme. Kroz igre uloga, učenici vježbaju rješavanje sukoba i razvoj empatičnih vještina. Ove igre simuliraju stvarne situacije u kojima učenici trebaju surađivati i rješavati nesuglasice, čime se potiče razvoj važnih socijalnih vještina. Razvijanjem vještina odnosa kroz programe SEL-a učenici poboljšavaju svoju sposobnost učinkovitog rada u grupama, što pozitivno utječe na njihov školski uspjeh (Sklad i dr. 2012). Programi kao što su Second Step, Responsive Classroom i RULER pružaju učenicima alate za razvijanje ovih vještina, što rezultira uspješnijim grupnim radom i boljom izvedbom na projektima.

3. 5. Odgovorno donošenje odluka

Odgovorno donošenje odluka odnosi se na sposobnost donošenja etičkih, konstruktivnih odluka koje uzimaju u obzir posljedice za sebe i druge. Razvijanje ove vještine kod učenika ima značajan utjecaj na njihov školski uspjeh jer im omogućuje promišljeno pristupanje učenju i ponašanju. Jedan od temeljnih okvira za društveno-emocionalno učenje je CASEL⁶ (Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning), koji naglašava važnost odgovornog donošenja odluka. Programi koji koriste ovaj okvir pomažu učenicima u razvijanju kritičkog razmišljanja i vještina rješavanja problema (Collaborative 2020). Učenici koji sudjeluju u programima temeljenim na CASEL okviru pokazuju poboljšane vještine donošenja odluka, što dovodi do boljih školskih rezultata (CASEL 2013). Prema istraživanju Taylora, Oberlea, Durlaka i Weissberga učenici s razvijenim vještinama donošenja odluka bolje se nose sa školskim izazovima i donose promišljenije odluke u vezi s učenjem i ponašanjem (Taylor i dr. 2017). PATHS program također naglašava razvoj vještina odgovornog donošenja odluka. Kroz strukturirane lekcije učenici uče kako procijeniti različite opcije i odabrati najbolju moguću odluku koja je u skladu s etičkim normama i uzima u obzir posljedice. Studije su pokazale da učenici uključeni u PATHS program

---

6 CASEL je vodeća organizacija posvećena unapređenju društveno-emocionalnog učenja u školama. Osnovana 1994. godine, CASEL ima za cilj pomoći školama i školskim zajednicama da implementiraju učinkovite programe SEL-a kako bi učenici razvili ključne socio-emocionalne vještine. CASEL-ov okvir za društveno-emocionalno učenje predstavlja sveobuhvatan pristup razvoju ključnih vještina koje su potrebne za uspjeh u školi i životu (CASEL 2015.). Integriranjem SEL-a u školski kurikulum, učitelji i administratori mogu pomoći učenicima da razviju vještine koje će im omogućiti da postanu uspješni, odgovorni i empatični pojedinci.

imaju bolje razvijene vještine kritičkog razmišljanja i problem-solvinga⁷, što im pomaže u donošenju informiranih i odgovornih odluka u školskim i socijalnim situacijama (Domitrovich, Cortes, Greenberg 2007). Praktične aktivnosti za razvoj odgovornog donošenja odluka mogu biti scenariji i simulacije. Učenici sudjeluju u scenarijima i simulacijama gdje moraju donijeti odluke koje imaju etičke i praktične posljedice. Ove aktivnosti pomažu učenicima razumjeti važnost promišljanja o posljedicama svojih odluka. Zatim sudjelovanje u diskusijama i debatama. Kroz vođene diskusije i debate, učenici istražuju različite perspektive i uče kako donositi odluke koje su utemeljene na etičkim principima i kritičkom razmišljanju. Ove aktivnosti potiču učenike na razmišljanje o dugoročnim posljedicama svojih izbora. Razvijanjem vještina odgovornog donošenja odluka kroz programe SEL-a učenici postaju sposobniji donositi promišljene i etičke odluke. Ove vještine su ključne za njihov školski uspjeh jer im pomažu u rješavanju problema i donošenju odluka koje pozitivno utječu na njihovo učenje i ponašanje. Programi kao što su CASEL i PATHS pružaju učenicima potrebne alate za razvijanje ovih vještina, što rezultira boljim školskim uspjehom.

4. IZAZOVI IMPLEMENTACIJE SEL PROGRAMA

Implementacija socio-emocionalnih učenja u školama može biti izuzetno korisna za učenike i njihove školske, socijalne i emocionalne vještine (Oberle 2016). Međutim, uvođenje SEL programa često se suočava s brojnim izazovima. Ti izazovi uključuju nedostatak resursa, obuke za nastavnike i podrške roditelja. Jedan od glavnih izazova u implementaciji SEL programa je nedostatak resursa, uključujući financijska sredstva, materijale, vrijeme, kao i prilagođavanje nacionalnih kurikuluma. Programi SEL zahtijevaju financijska ulaganja za izradu kurikuluma, nabavku materijala i obuku nastavnika. Prema istraživanju koje su proveli Oberle i Schonert-Reichl mnoge škole nemaju dovoljno financijskih sredstava za kupnju kvalitetnih SEL programa i za osiguranje kontinuirane profesionalne obuke za nastavnike (Oberle 2017). Osim toga, škole često nemaju dovoljno vremena u rasporedu da u potpunosti integriraju SEL aktivnosti u svakodnevnu nastavu. Obuka nastavnika je ključna za uspješnu implementaciju SEL programa. Nastavnici moraju biti adekvatno obučeni da bi mogli učinkovito prenijeti socio-emocionalne vještine učenicima. Međutim, mnoge škole

---

7 Solving je engleski izraz koji doslovno znači „rješavanje“. U različitim kontekstima solving se može odnositi na proces pronalaženja rješenja za različite vrste problema. U suštini, solving se odnosi na analizu problema, traženje mogućih rješenja, evaluaciju tih rješenja i implementaciju najboljeg rješenja za dani problem.

nemaju dovoljno sredstava ili mogućnosti za osiguranje odgovarajuće obuke. Weissberg i O'Brien ističu da su nastavnici i kreatori obrazovnih politika često nedovoljno pripremljeni za integraciju SEL-a u svoje kurikulume, što može rezultirati slabijom implementacijom i manjim učincima programa (Weissberg 2004). Podrška roditelja također igra ključnu ulogu u uspješnoj implementaciji SEL programa. Roditelji koji razumiju i podržavaju ciljeve SEL-a mogu doprinijeti jačanju socio-emocionalnih vještina kod kuće. Međutim, mnogi roditelji nisu svjesni važnosti SEL-a ili nemaju dovoljno informacija o tome kako mogu podržati te programe. Studija koju su proveli Elias i Arnold pokazala je da je uključivanje roditelja i zajednice ključno za održivost SEL programa, ali također naglašava da škole često nemaju strategije za učinkovito uključivanje roditelja (Elias 2006). Kulturalne i kontekstualne razlike mogu također predstavljati izazov za implementaciju SEL programa. Programi koji su razvijeni u jednom kulturnom kontekstu možda neće biti učinkoviti ili prikladni u drugom. Potrebno je prilagoditi SEL programe kako bi odgovarali specifičnim potrebama i vrijednostima različitih zajednica. Prema istraživanju koje su proveli Jagers, Rivas-Drake i Williams, kulturalna prilagodba SEL programa može poboljšati njihovu učinkovitost i prihvaćanje u različitim školskim okruženjima (Jagers 2019). Iako implementacija SEL programa može poboljšati školski i socijalno-emocionalni razvoj učenika, škole se suočavaju s brojnim izazovima. Rješavanje tih izazova zahtijeva povećanje financijskih sredstava, osiguranje adekvatne obuke za nastavnike, uključivanje roditelja i prilagodbu programa specifičnim kulturnim i kontekstualnim potrebama.

4. 1. Primjeri dobre prakse u implementaciji SEL programa

Uspješna implementacija SEL programa može značajno unaprijediti školske, socijalne i emocionalne vještine učenika. U nastavku su prikazani primjeri škola koje su uspješno implementirale SEL programe. Navedeni primjeri iz Chicago Public Schools, Austin Independent School District i Anchorage School District pokazuju da uspješna implementacija SEL programa zahtijeva sveobuhvatan pristup koji uključuje kontinuiranu obuku nastavnika, integraciju SEL-a u školski kurikulum i aktivno uključivanje roditelja i zajednice. Rezultati ovih škola potvrđuju da SEL programi mogu značajno smanjiti problematično ponašanje i poboljšati školske rezultate učenika.

4. 1. 1. Chicago Public Schools

Chicago Public Schools (CPS) je jedan od najvećih školskih distriktâ u Sjedinjenim Američkim Državama koji je uspješno implementirao SEL programe u svim svojim školama. CPS je integrirao SEL u svoj kurikulum koristeći program Second Step. Strategija uključuje kontinuiranu obuku nastavnika, korištenje SEL koordinatora u svakoj školi i integraciju SEL ciljeva u školske planove. Prema izvještaju CASEL-a, škole u CPS-u koje su u potpunosti implementirale SEL programe bilježe smanjenje problematičnog ponašanja, poboljšanje atmosfere u školama i povećanje školskog uspjeha učenika (CASEL 2015).

4. 1. 2. Austin Independent School District

Austin Independent School District (AISD) u Teksasu implementirao je SEL programe kroz sve razrede, od vrtića do srednje škole. AISD koristi kombinaciju različitih SEL programa, uključujući Second Step, MindUP i Leader in Me, te provodi redovite treninge za nastavnike i osoblje. Primijenili su strategije korištenja SEL vodiča i koordinatora u svakom kampusu. Provodili su redovite obuke i poticali profesionalni razvoj za nastavnike. Uključili su roditelje i zajednicu kroz radionice i informativne sesije. Istraživanje koje je proveo AISD pokazuje značajno smanjenje disciplinskih prijava, poboljšanje školskog uspjeha, te povećanje osjećaja pripadnosti i sigurnosti među učenicima (AISD 2016).

4. 1. 3. Anchorage School District

Anchorage School District na Aljasci implementirao je SEL programe kroz strategiju pod nazivom „SEL for All“. Ova strategija uključuje integraciju SEL-a u svakodnevne aktivnosti i kurikulum, profesionalni razvoj za nastavnike i angažman zajednice. Strategije koje su koristili su: stvaranje sveobuhvatnog plana za integraciju SEL-a u sve aspekte školskog života, kontinuirana obuka nastavnika i osoblja, aktivno uključivanje roditelja i zajednice kroz razne događaje i aktivnosti. Evaluacija provedena od strane Anchorage School District pokazuje smanjenje problema u ponašanju, poboljšanje školskog uspjeha i poboljšanje socio-emocionalnih vještina učenika (Dusenbury, Weissberg 2017).

4. 1. 4. *International School of Stuttgart*

Jedan primjer škole u Europi⁸ koja je uspješno implementirala socio-emocionalno učenje (SEL) je International School of Stuttgart u Njemačkoj. Ova škola koristi RULER program razvijen na Yale University, koji se fokusira na emocionalnu inteligenciju kroz razvoj vještina poput prepoznavanja, razumijevanja, izražavanja i regulacije emocija. Program RULER je integriran u cijeli školski kurikulum te pomaže učenicima u razvijanju emocionalne pismenosti i rješavanju sukoba (ESEP, Encouraging... 2022).

4. 1. 5. *Skagerak International School*

Drugi primjer je Skagerak International School u Norveškoj, koja koristi integrirane SEL programe kako bi unaprijedila mentalno zdravlje i emocionalnu dobrobit učenika. Ova škola također koristi pristupe usmjerene na mindfulness i grupni rad kako bi razvijala socio-emocionalne vještine među učenicima (ESEP, Making... 2022.).

ZAKLJUČAK

Rezultati ovog rada ukazuju na značajan utjecaj socio-emocionalnog učenja na školski uspjeh učenika i smanjenje problematičnog ponašanja. Učinkovita implementacija SEL programa zahtijeva podršku nastavnika, roditelja i šire zajednice. Pedagoške implikacije ovog istraživanja naglašavaju potrebu za integracijom SEL-a u školski kurikulum, kontinuiranu obuku nastavnika te pružanje podrške učenicima u razvoju socio-emocionalnih vještina. Preporuča se daljnje istraživanje dugoročnih učinaka SEL-a, kao i prilagodba programa specifičnim kulturnim i obrazovnim kontekstima. Implementacija socio-emocionalnog učenja (SEL) u školske sustave pokazala se izu-

8 Primjeri uspješne implementacije SEL-a u europskim školama uključuju nekoliko projekata i programa koji su integrirali SEL u školske kurikulume diljem Europe: PROMEHS (Promoting Mental Health at Schools) projekt, koji je uspostavljen u više europskih zemalja, razvija univerzalni kurikulum za mentalno zdravlje u školama. Njegov cilj je poboljšati socijalne i emocionalne vještine učenika, smanjiti rane probleme mentalnog zdravlja, te omogućiti kontinuiranu obuku nastavnika u cilju podržavanja mentalnog zdravlja kod učenika. Hand in Hand projekt provodi se u Sloveniji i drugim europskim zemljama, s naglaskom na razvoj socio-emocionalnih vještina nastavnika, kako bi oni mogli učinkovito upravljati sve raznovrsnijim učionicama. Ovaj projekt pomaže nastavnicima da razviju vlastite emocionalne vještine kroz participativne vježbe i aktivnosti koje mogu implementirati u nastavi. SEEVAL (Social and Emotional Education and Learning) projekt usmjeren je na treninge za edukatore te razvijanje smjernica za pristup cijeloj školskoj zajednici u implementaciji SEL programa. SEEVAL podržava obrazovne stručnjake s pedagoškim alatima za promicanje socijalne i emocionalne pismenosti kod učenika. BOOST projekt, koji se provodi u nekoliko europskih zemalja, bavi se jačanjem mentalne otpornosti mladih putem SEL programa, s posebnim naglaskom na smanjenje bullyinga i cyberbullyinga te izgradnju socijalnih vještina (Springer Link 2024).

zavno korisnom za školski uspjeh i ponašanje učenika. Socio-emocionalne vještine, kao što su samosvijest, samoregulacija, socijalna svijest, vještine odnosa i odgovorno donošenje odluka pozitivno utječu na sposobnost učenika da upravljaju emocijama, nose se sa stresom i razvijaju pozitivne odnose (Payton i dr. 2008). Studije navedene u članku pokazuju da učenici koji sudjeluju u SEL programima postižu bolje rezultate na standardiziranim testovima, imaju bolje ocjene i rjeđe pokazuju problematična ponašanja. Programi SEL-a poput PATHS, Second Step i Leader in Me pomažu učenicima u razvoju ključnih socijalnih i emocionalnih vještina koje omogućuju bolju regulaciju emocija, smanjenje agresivnog ponašanja i poboljšanje socijalnih interakcija. Kontinuirana obuka nastavnika i aktivno uključivanje roditelja i zajednice mogu značajno unaprijediti školsko okruženje, stvarajući podržavajuću i inkluzivnu atmosferu koja potiče školski i osobni rast učenika. Preporučuje se daljnje istraživanje utjecaja SEL programa na različite demografske skupine učenika, uključujući učenike s poteškoćama u razvoju i različitim kulturnim pozadinama, te provođenje longitudinalnih studija kako bi se procijenili dugoročni učinci SEL programa na školski uspjeh i socijalne vještine učenika. Također, potrebno je istražiti kako se SEL može integrirati s drugim obrazovnim i psihološkim pristupima radi maksimalizacije pozitivnih učinaka na učenike.

LITERATURA:

1. Austin Independent School District (AISD) (2016), *Social and emotional learning implementation and impact*; <https://www.austinisd.org/sel> (14. 06. 2024.)
2. Barnett, W. Steven, Kwanghee Jung, Donald J. Yarosz, Jessica Thomas, Amy Hornbeck, Robert Stechuk, Susan Burns (2008), "Educational effects of the Tools of the Mind curriculum: A randomized trial", *Early Childhood Research Quarterly*, 23(3), 299-313.
3. Battistich, Victor, Eric Schaps, Marilyn Watson, Daniel Solomon, Catherine Lewis (2000), "Effects of the Child Development Project on Students' Drug Use and Other Problem Behaviors", *The Journal of Primary Prevention*, 21(1), 75-99.
4. Brackett, Marc A., Susan E. Rivers (2014), "Transforming students' lives with social and emotional learning", *International Journal of Emotional Education*, 6(2), 56-78.

5. Brackett, Marc A., Susan E. Rivers, Maria R. Reyes, Peter Salovey (2012), "Enhancing academic performance and social and emotional competence with the RULER feeling words curriculum", *Learning and Individual Differences*, 22(2), 218-224.
6. CASEL (2013), *Effective social and emotional learning programs*; <https://casel.org/guide/>; (02. 08. 2024.)
7. CASEL (2015), *CASEL guide: Effective social and emotional learning programs—Middle and high school edition*, Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning; <https://casel.org/guide/>; (23. 07. 2024.)
8. CASEL (2022), *Nine programs designated as evidence-based for social and emotional learning*, Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning; <https://pg.casel.org/> (09. 09. 2024.)
9. Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (2020), *What is SEL?*; <https://casel.org/what-is-sel> (13. 07. 2024.)
10. Committee for Children (2020), *Second step: Social-emotional learning (SEL) program*; <https://www.secondstep.org/>; (26. 07. 2024.)
11. Covey, Stephen R. (1989), *The 7 habits of highly effective people: Powerful lessons in personal change*, Free Press, New York
12. Covey, Stephen R. , Sean Covey, Muriel Summers, David K. Hatch (2008), *The leader in me: How schools and parents around the world are inspiring greatness, one child at a time*, Free Press, New York
13. Domitrovich, Celene E., Rebecca C. Cortes, Mark T. Greenberg (2007), "Improving young children's social and emotional competence: A randomized trial of the preschool PATHS curriculum", *Journal of Primary Prevention*, 28(2), 67-91.
14. Domitrovich, Celene E., Joseph A. Durlak, Katharine C. Staley, Roger P. Weissberg (2017), "Social-emotional competence: An essential factor for promoting positive adjustment and reducing risk in school children", *Child Development*, 88(4), 1152-1170.
15. Durlak, Joseph A., Roger P. Weissberg, Allison B. Dymnicki, Rebecca D. Taylor, Kriston B. Schellinger (2011), "The impact of enhancing students' social and emotional learning: A meta-analysis of school-based universal interventions", *Child Development*, 82(1), 405-432.
16. Dusenbury, Linda, Roger P. Weissberg (2017), "State efforts to promote social and emotional learning in students", *The Future of Children*, 27(1), 95-115.

17. Elias, Maurice J., Harriett A. Arnold (2006), "The educational promise of social-emotional learning: Some practical applications", u: M. J. Elias, H. A. Arnold (ur.), *The educator's guide to emotional intelligence and academic achievement: Social-emotional learning in the classroom*, Corwin Press, Thousand Oaks, Kalifornija, 3-13.
18. ESEP, European School Education Platform (2022), *Encouraging social and emotional learning in the classroom*, European Commission; <https://school-education.ec.europa.eu/en> (11. 09. 2024.)
19. ESEP, European School Education Platform (2022), *Making the case for social and emotional learning*, European Commission; <https://school-education.ec.europa.eu/en> (11. 09. 2024.).
20. Franklin Covey Education (2020) *Leader in me: Empowering students to lead their own lives and learn to become leaders*: <https://www.leaderinme.org> (19. 07. 2024.)
21. Greenberg, Mark T., Carol A. Kusche, Elizabeth T. Cook, Julie P. Quamma (1995), "Promoting emotional competence in school-aged children: The effects of the PATHS curriculum", *Development and Psychopathology*, 7(1), 117-136.
22. Jagers, Robert J. , Deborah Rivas-Drake, Brittney Williams (2019), "Transformative social and emotional learning (SEL): Toward SEL in service of educational equity and excellence", *Educational Psychologist*, 54(3), 162-184.
23. Kam, Chi Ming, Mark. T. Greenberg, Carol A. Kusché (2004), "Sustained effects of the PATHS curriculum on the social and psychological adjustment of children in special education", *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*, 12(2), 66-78.
24. Kuyken, Willem, Katherine Weare, Obioha C. Ukoumunne, Rachael Vicary, Nicola Motton, Richard Burnett, Chris Cullen, Sarah Hennesly, Felicia Huppert (2013), "Effectiveness of the Mindfulness in Schools Programme: Non-randomised controlled feasibility study", *The British Journal of Psychiatry*, 203(2), 126-131.
25. Maloney, Jacqueline E., Molly Stewart Lawlor, Kimberly A. Schonert-Reichl, Jenna Whitehead (2016), "Mindfulness-based social and emotional learning: A qualitative study of the experience of elementary school students", *Journal of Child and Family Studies*, 25(3), 1149-1161.
26. Nathanson, Lori, Susan E. Rivers, Lisa M. Flynn, Marc A. Brackett (2016), "Creating emotionally intelligent schools with RULER", *Emotion Review*,

- 8(4), 305-310.
27. Oberle, Eva, Celene E. Domitrovich, Duncan C. Meyers, Roger P. Weissberg (2016), "Establishing systemic social and emotional learning approaches in schools: The need for school-wide implementation", *Cambridge Journal of Education*, 46, 277-297.
  28. Oberle, Eva, Kimberly A. Schonert-Reichl (2017), "Social and emotional learning: Recent research and practical strategies for promoting children's social and emotional competence in schools", u: K. A. Schonert-Reichl, R. W. Roeser (ur.), *Handbook of mindfulness in education*, Springer, New York, 175-188.
  29. OECD (2022), Trends in student social-emotional learning: Evidence from the first comprehensive study, *EdPolicyInca*, 281-294; <https://edpolicyinca.org> (09. 09. 2024.)
  30. Payton, John, Roger P. Weissberg, Joseph A. Durlak, Allison B. Dymnicki, Rebecca D. Taylor, Kriston B. Schellinger, Molly Pachan (2008) *The positive impact of social and emotional learning for kindergarten to eighth-grade students: Findings from three scientific reviews*, Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning, Chicago
  31. Rimm-Kaufman, Sara E., Yu-Jen I. Chiu (2007), "Promoting social and academic competence in the classroom: An intervention study examining the contribution of the Responsive Classroom Approach", *Psychology in the Schools*, 44(4), 397-413.
  32. Sanger, Matthew N., Richard D. Osguthorpe (2009), "Modeling as Moral Education: Documenting, Analyzing, and Addressing a Central Belief of Preservice Teachers", *Teaching and Teacher Education*, 25(2), 279-287.
  33. Schonert-Reichl, Kimberly A., Molly Stewart Lawlor (2010), "The effects of a mindfulness-based education program on pre- and early adolescents' well being and social and emotional competence", *Mindfulness*, 1(3), 137-151.
  34. Schonert-Reichl, Kimberly A., Eva Oberle, Molly Stewart Lawlor, David Abbott, Kimberly Thomson, Tim F. Oberlander, Adele Diamond (2015), "Enhancing cognitive and social-emotional development through a simple-to-administer mindfulness-based school program for elementary school children: A randomized controlled trial", *Developmental Psychology*, 51(1), 52-66.
  35. Sklad, Marcin, René Diekstra, Monique de Ritter, Jehonathan Ben, Carolien Gravesteyn (2012), "Effectiveness of school-based universal social, emotional, and behavioral programs: Do they enhance students' development in the area

of skill, behavior, and adjustment?", *Psychology in the Schools*, 49(9), 892-909.

36. Springer Link (2024), "School-based social and emotional learning interventions: Common principles and European applications", *SpringerLink Journal of Education*, 53(2), 233-256.
37. Taylor, Rebecca D., Eva Oberle, Joseph A. Durlak, Roger P. Weissberg (2017), "Promoting positive youth development through school-based social and emotional learning interventions: A meta-analysis of follow-up effects", *Child Development*, 88(4), 1156-1171.

THE IMPACT OF SOCIO-EMOTIONAL LEARNING ON SCHOOL SUCCESS AND STUDENT BEHAVIOR

Summary:

This paper provides a detailed examination of the impact of social-emotional learning (SEL) on students' school performance and behaviour, with a special focus on analysing the integration of SEL programs into the school curriculum. The subject of the paper is aimed at showcasing the benefits that SEL brings to students, ranging from improved school performance to the development of social skills and the reduction of problematic behaviour. The purpose of the research is to highlight the importance of SEL in education while emphasizing key pedagogical and social implications arising from its implementation. The structure of the paper begins with an introduction to the concept of SEL, defining its core components such as self-awareness, self-regulation, social awareness, relationship skills, and responsible decision-making. It then analyses the impact of SEL programs on school performance and student behaviour, highlighting how SEL can significantly reduce problematic behaviours and improve social interactions among students. The paper also addresses the challenges of implementing SEL, including a lack of resources and teacher training, as well as the need for involving parents and the broader community. The paper provides recommendations for further research on the long-term effects of SEL programs, emphasizing that continuous teacher training and active parental involvement are key to the successful implementation of SEL. The pedagogical implications of the study point to the need for the systematic integration of SEL into the education system, which can, in the end, improve students' school performance and emotional well-being.

Keywords: education; school success; SEL programs; social-emotional learning; student behavior

Adresa autora
Author's address

Marino Marjan Ninčević
Sveučilište u Zagrebu
Fakultet hrvatskih studija
mnincevic@fhs.hr